

Komentari GONG-a na

Prijedlog odluke o izmjenama i dopunama Poslovnika Hrvatskoga sabora

Poslovnik Hrvatskoga sabora regulira važna pitanja za demokratsko funkcioniranje parlamenta poput prava i dužnosti zastupnika u Saboru, javnosti rada Sabora, sastava i načina rada radnih tijela posebice kroz sudjelovanje zainteresirane javnosti u radu pojedinih radnih tijela, a posebice u smislu instituta tzv. vanjskih članova odbora. Smatramo da izmjene Poslovnika trebaju biti usmjerene na osnaživanje parlamenta kao središnje političke institucije za osiguranje legitimnosti i otvorenosti ukupnog političkog procesa, kao i za djelotvoran nadzor nad izvršnom vlasti gdje se sve više koncentriraju zakonodavne inicijative, ali i ukupno oblikovanje javnih politika.

Naredna je godina presudna za obnovu društvene uloge i ugleda Hrvatskog sabora koja bi trebala dobiti na važnosti u uvjetima članstva RH u EU gdje nacionalni parlamenti dobivaju na značenju i ovlastima u kontekstu Lisabonskog ugovora i prepoznatog problema demokratskog deficita između upravljačkih elita i građana širom Europske unije. Za hrvatske je građane posebno važno da Sabor kao institucija te svi njegovi zastupnici, bez obzira na stranačku pripadnost, budu sposobni i voljni nadzirati provedbu svih reformi proisteklih iz pregovora, a koje još nisu nepovratne, posebice u pogledu njihovih učinaka po život hrvatskih građana. Očekujemo da Sabor doprinese transparentnosti europskih poslova koje će voditi Vlada te ciljano radi na uključivanju građana u raspravu o svim strateškim pitanjima pozicioniranja i razvitka Hrvatske u EU, ali i izvjesnih diskusija o budućnosti Europske Unije.

U skladu s izloženim prioritetima, **izlažemo i naše primjedbe na tekst Prijedloga Odluke o izmjenama i dopunama Poslovnika Hrvatskog sabora:**

- Zalažemo se za uključivanje vanjskih članova u rad svih saborskih odbora bez iznimke čime se postavlja i visoki standard otvorenosti, inkluzivnosti i stručnosti Hrvatskog sabora po čemu bi on prednjačio među svim svjetskim parlamentarnim demokracijama. Stoga predlažemo da se institut vanjski članova dosljedno predvide za sve odbore.
- Nejasno je zašto Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost neće imati vanjske članove odbora iako se radi o izuzetno važnom odboru gdje posebice dolazi do izražaja demokratska kontrola nad sigurnosno-obrambenim službama i snagama, kao i važnost kontrole parlamenta nad izvršnom vlasti, a čije odluke vrlo često imaju izravne posljedice na pitanja zaštite ljudskih prava i građanskih sloboda. Stoga tražimo da ovaj

Odbor dobije vanjske članove iz redova stručnjaka za sigurnosna pitanja kao i predstavnika organizacija za zaštitu ljudskih prava.

- Nejasno je zašto se kod imenovanja pojedinih vanjskih članova odbora u Prijedlogu odluke navodi „imenuje se“, a kod većine drugih odbora navodi se formulacija „može se imenovati“. Potrebno je u svim člancima koji se odnose na imenovanje vanjskih članova odbora jasno naznačiti da se članovi imenuju, tj. da svaki odbor mora imati vanjske članove, a ne da imenovanje ostaje kao mogućnost.
- Smanjivanje broja vanjskih članova predviđeno je kod Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina sa šest na četiri člana, a posebno su izostavljeni predstavnici iz reda udruga žena i mladih. Navedeno smanjivanje broja članova neće pridonijeti kvalitetnijem predstavništvu pojedinih skupina društva i zagovaranju zaštite njihovih prava i interesa. Stoga predlažemo da se broj vanjskih članova ovog Odbora ne smanjuje.
- U članku 12. Prijedloga odluke nije jasno zašto se smanjuje broj članova Odbora za zakonodavstvo iz reda javnih, znanstvenih i stručnih djelatnika sa devet na šest članova.
- U svim člancima koji definiraju djelokrug saborskih odbora predlažemo da se eksplicira odredba o nadležnosti odbora za nadzor nad provedbom obveza proisteklih iz pregovora RH s EU kao i nad djelovanjem RH u institucijama EU u određenom području javnih politika koje pokriva svaki odbor. Slijedi prijedlog izmjene uvodne formulacije tih članaka: *„U djelokrugu su Odbora xxx poslovi utvrđivanja i praćenja provođenja politike, uključujući provedbu svih obveza proisteklih iz pregovora RH i EU te djelovanje RH u institucijama EU, a u postupku donošenja zakona i drugih propisa ima prava i dužnosti matičnoga radnog tijela područjima koja se odnose na:...”*
- U članku 7. Prijedloga odluke određuje se da se na radna mjesta u klubove zastupnika mogu imenovati osobe bez prethodne provedbe javnog natječaja odnosno oglasa za prijam u državnu službu. Razumijemo da stranke žele imati mogućnost odabira svojih ljudi u klubove no za kvalitetu parlamentarnog rada važno je da se istodobno radi o kompetentnim ljudima te da bi za njih trebali biti propisani neki minimalni kriteriji kompetentnosti ispod kojih se ne smije ići npr. poznavanje engleskog jezika, VSS. i sl. Plaće navedenih zaposlenika bi trebale biti isplaćene iz proračuna samo djelomice (npr. da Sabor uplaćuje doprinose te da imaju sva prava kao svi ostali službenici, ali da dodatnu naknadu dobiju od stranke). Nadalje, državnom službeniku koji je izabran bez procedure javnog natječaja državna služba bi morala prestati raspuštanjem kluba, tj. prestankom mandata trenutnog saziva Sabora.

- Člankom 19. Prijedloga odluke briše se 2. stavak članka 73. koji propisuje da Odbor za pravosuđe razmatra izvješće o radu Državnog odvjetništva te da Odbor može pokrenuti postupak za razrješenje Glavnog državnog odvjetnika. Nejasno je niti je obrazloženo zašto se radnom tijelu ukida ova mogućnost. Naime, nema prepreke da Odbor za pravosuđe izgubi nadležnost razmatranja izvješća o radu Državnog odvjetništva i pokretanja postupaka za razrješenje Glavnog državnog odvjetnika.
- Prijedlog odluke u članku 46. predviđa da Zastupnik može najaviti da će Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sustav podnijeti zahtjev za mišljenje o povredi Poslovnika. Zastupnik koji ne podnese zahtjev u roku od 24 sata gubi pravo na najavu zahtjeva za mišljenje o povredi Poslovnika do kraja tekuće sjednice. A ukoliko zastupnik najavi zahtjev zadnji dan tekuće sjednice, a ne podnese ga u roku, gubi pravo na najavu zahtjeva za mišljenje o povredi Poslovnika na idućoj sjednici Sabora. Navedenim odredbama ozbiljno se ograničava pravo zastupnika da podnose zahtjev za mišljenje o povredi Poslovnika u svim sljedećim slučajevima ukoliko u prvoj najavi nisu poštivali rok za bilo kojeg razloga, opravdanog ili neopravdanog. **Stoga predlažemo da se rok produži na najmanje tjedan dana.**
- U članku 251. stavku 3. potrebno je uvrstiti obavezu objavljivanja statistike glasanja zastupnika u Hrvatskom saboru po pojedinim točkama dnevnog reda. Navedeno je u skladu s tehničkim mogućnostima koje postoje u Hrvatskom saboru te u skladu s demokratskim standardima razvijenih parlamentarnih demokracija.

Konačno, smatramo propuštenom prilikom što pri izradi Prijedloga odluke o izmjenama i dopunama Poslovnika Hrvatskoga sabora nije provedeno savjetovanje sa zainteresiranom javnosti, posebice u ovom trenutku kada Sabor još nema imenovane vanjske članove radnih tijela. Naime, Sabor je mogao primijeniti minimalne standarde savjetovanja kako ih navodi Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata, (NN 140/2009) što je doduše dokument koji je donijela Vlada RH, a ne Sabor. Od posebnog je značaja odredba o objavi nacрта određenog propisa na internetskoj stranici predlagača s rokom od 15 dana za komentare. Smatramo potrebnim da se i na razini Sabora definiraju minimalni standardi savjetovanja za sve postupke pripreme odluka i propisa koje inicira Hrvatski sabor, a u skladu s odredbama navedenog Kodeksa. U tu svrhu predlažemo da se uz izmjene Poslovnika izmijeni i dopuni Pravilnik o javnosti rada Hrvatskoga sabora i radnih tijela.

Na kraju, podsjecamo na jedan od središnjih zahtjeva Platforme 112 – za Hrvatsku vladavine prava, koalicije koja okuplja šezdeset organizacija civilnog društva čije se zajedničko zagovaranje nadograđuje na praćenje završetka pregovora u Poglavlju 23. Naš je prijedlog da se u Saboru uspostavi centralno tijelo, nastavno na Nacionalni odbor za praćenje pregovora koje bi pratilo provedbu pristupnih obveza s naglaskom na temeljne reforme koje trebaju osigurati trajnu i stvarnu vladavinu prava. Uz to, svakako smatramo ključnim pojačati kapacitete i aktivnost pojedinih radnih tijela za nadzor nad reformama što je moguće i putem pododbora sa specificiranim zadaćama nadzora nad ključnim reformama u pojedinom resoru kao i putem godišnjeg plana tematskih rasprava koji prati ritam provedbe reformskih dokumenata i praćenja na razini EU.

Uz izmjene i dopune Poslovnika Hrvatskog Sabora, kao i Pravilnika o javnosti rada Hrvatskog sabora, smatramo da treba osigurati i njihovu što kvalitetniju primjenu. U tu svrhu predlažemo i da se svakako u što skorije vrijeme pripremi, usvoji i objavi nova integralna (pročišćena) verzija Poslovnika Hrvatskog sabora. Također, predlažemo da do kraja ove godine Tajništvo Hrvatskog sabora, a uz potporu i naputke Predsjedništva i Odbora za Ustav, pripremi Smjernice za djelotvoran parlamentarni rad za sve zastupnike, a posebice za predsjednike radnih tijela, u kojem bi se osim na Poslovnik osvrnuli i na odredbe Pravilnika o javnosti rada Hrvatskoga sabora i radnih tijela te pružili specifične praktične sugestije zastupnicima o tome kako povećati djelotvornost, učinkovitost i kvalitetu parlamentarnih aktivnosti.

GONG je kao udruga koja promiče participativnu demokraciju te koja niz godina surađuje s Hrvatskim saborom zainteresirana za suradnju s Tajništvom Hrvatskog sabora u pripremi jednog takvog praktičnih dokumenta koji bi doprinio educiranosti i kvaliteti rada zastupnika među kojima je u ovom mandatu čak mnogo novih, što smatramo velikom prilikom za njihovu uspješnost.